

XXIII. Musiikkilautakunta

Musiikkilautakunnan toiminnastaan v. 1941 laatima kertomus oli seuraavan sisältöinen:

Musiikkilautakunnan kokoonpano ja toiminta. Kaupunginvaltuusto valitsi v:ksi 1941 musiikkilautakunnan puheenjohtajaksi lääketieteen- ja kirurgiantohtori E. Suolahden sekä muiksi jäseniksi dosentti V. Annalan, rouva E. von Frenckellin, vaatturi T. Hiekkarannan, kirjaltaja S. Leinon, toimittaja E. Meriluodon ja filosofiantohtori H. Ramsayn, joista viimeksi mainittu toimi varapuheenjohtajana. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli sähkötekniikko V. V. Salovaara. Sihteerinä toimi vanhempi oikeusneuvosmies K. Furuhielm.

Vuoden aikana lautakunta kokoontui 12 kertaa. Kokouksissa pidettyjen pöytäkirjain pykäläluku oli 204 ja lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 160.

Sodan sytyttyä puheenjohtaja Suolahden armeijan ylilääkärinä estyneenä ollessa puheenjohtajan tehtäviä hoitamasta, puheenjohtajan tehtävistä huolehti varapuheenjohtaja.

Kaupunginorkesterin kansliahenkilökunta. Orkesterin intendenttinä toimi kertomusvuonna säveltaiteilija E. Pingoud ja taloudenhoitajana rouva E. Zilliacus sekä orkesterin nuottivaraston hoitajana filosofiankandidaatti N.-E. Ringbom.

Orkesterin järjestysmieheksi lautakunta nimitti toimestaan luopuneen K. Aerilan tilalle orkesterin jäsenen H. Aureen heinäkuun 1 p:stä lukien.

Kaupunginorkesterin valtuuskunta y.m. Orkesterin valtuuskuntaan, jonka tehtävänä on tarpeen tullen edustaa orkesterin jäsenistöä, sovitella orkesterin jäsenten keskuudessa mahdolliset erimielisyydet ja olla välittävänä elimenä musiikkilautakunnan ja orkesterin jäsenten kesken, valittiin soittokaudeksi 1941/42 orkesterin jäsenet M. Orlando, Y. Selin ja L. Nissinen sekä varalle H. Fransman ja A. Karsti.

Kaupunginorkesterin kokoonpano. Kaupunginorkesterin vakinainen miesvahvuus on 71, mutta kun yhden orkesterin jäsenen kaaduttua v:n 1939/40 sodassa sekä yhden jäsenen jouduttua eläkkeelle ei täten avoimeksi tulleita virkoja vallitsevien olosuhteiden takia täytetty, orkesterin miesvahvuus oli 69. Sodan sytyttyä kesäkuussa 1941 kutsuttiin kolmattakymmentä orkesterin jäsentä sotapalvelukseen. Syyskauden aikana oli orkesteria tämän vuoksi suuresti täydennettävä etenkin sinfoniakonsertteja annettaessa orkesterin ulkopuolelta palkatuilla soittajilla, mikäli heitä oli saatavissa. Tästä huolimatta orkesterin miesvahvuus oli kuitenkin vaillinainen, varsinkin puhaltajia oli vähän.

Kaupunginorkesterin johtajan virka. Sitten kun orkesterin entinen johtaja professori G. Schnéevoigt oli marraskuun 8 p:nä 1940 eronnut viras-

taan ja kaupunginvaltuusto päättänyt v:n 1941 alusta lukien vakinaistaa orkesterin johtajan tähänastisen sopimuspalkkaisen viran, ja musiikkilautakunta oli julistanut viran haettavaksi, antoi lautakunta tammikuussa 1941 kaupunginhallitukselle lausunnon hakijoista. Virkaa olivat hakeneet filosofiantohtori T. E. Haapanen, professori L. Funtek sekä kapellimestarit N. Gilse van der Pals, O. K. Edgren, T. H. Hannikainen, S. Pergament-Parmet, M. I. Similä ja V. I. L. Veneskoski. Lausunnonsaan lautakunta pani hakijoista ensimmäiselle sijalle filosofiantohtori Haapasen ja kapellimestari Hannikaisen, viimeksi mainitun erittäinkin ansioituneimpana taitteellisena johtajakykynä ja filosofiantohtori Haapasen johtajaominaisuuksiensa ohella edustavimpana musiikkielämän keskeisenä henkilönä. Äänestettäessä molemmat hakijat saivat kolme ääntä yhden lautakunnan jäsenen ollessa kokouksesta poissa. Puheenjohtajan äänen ratkaistessa kapellimestari Hannikainen joutui ensimmäiselle sijalle ja filosofiantohtori Haapanen toiselle. Tammikuun 23 p:nä kaupunginhallitus 10 äänellä valitsi kapellimestari Hannikaisen kaupunginorkesterin johtajaksi filosofiantohtori Haapasen saadessa 4 ääntä. Kapellimestari Hannikaisen, hänen samaan aikaan sattuneen Amerikan-matkansa takia, estyneenä ollessa orkesterin johtajan tointa heti välittömästi hoitamasta, konserttien johtaminen annettiin tilapäisten johtajien tehtäväksi. Vuoden lopussa lautakunta kuitenkin ehdotti kaupunginhallitukselle, että orkesterin väliaikaiseksi johtajaksi nimitettäisiin professori A. Järnefelt.

Kaupunginorkesterin toiminta. Vuoden aikana toimeenpantiin yhdeksän varsinaista sinfoniakonserttia, joista Armas Järnefelt johti kaksi, saksalainen Giovanni di Bella yhden, Bengt Carlson yhden, Martti Similä kaksi, Nikolai Gilse van der Pals yhden, Leo Funtek yhden ja Adolf Wiklund, Ruotsista, yhden. Ylimääräisiä sinfoniakonsertteja annettiin neljä, joista Toivo Haapanen johti kaksi, Leo Funtek yhden sekä Ole Edgren ja Bengt von Törne kumpikin osaltaan yhden. Sinfonisia iltoja toimeenpantiin viisi, joista Leo Funtek johti yhden, Arvo Hannikainen yhden, Toivo Haapanen yhden ja Martti Similä kaksi; Bengt von Törne johti oman sävellyksensä Similän johtamassa konsertissa. Kamarikonsertteja annettiin kolme, jotka johti Arvo Hannikainen. Kansansinfoniakonsertteja oli kolmetoista, joista Arvo Hannikainen johti neljä, Erik Cronvall yhden, Bengt von Törne yhden, Bengt Carlson yhden, Aarre Merikanto yhden, Jussi Blomstedt yhden, Nikolai Gilse van der Pals yhden, Martti Similä yhden, japanilainen johtaja kreivi Hidemaro Konoye yhden ja Eino Roiha yhden. Kansankonsertteja annettiin 26, joista Arvo Hannikainen johti kahdeksan, Martti Similä kuusi, Eero Selin yhden, Väinö Pesola yhden, Eero Kosonen yhden, Jussi Blomstedt kaksi, Väinö Rantanen yhden, Nikolai Gilse van der Pals kolme, Leo Funtek yhden, Bengt Carlson yhden, Ossian Fohström yhden sekä Nils Lerche oman sävellyksensä eräässä Arvo Hannikaisen johtamassa konsertissa. Sitä paitsi annettiin kolme ylimääräistä konserttia, nimittäin kaksi kreivi Konoyen johtamaa konserttia ja Vappu-matinea, jonka johti Arvo Hannikainen.

Edellä mainituissa sinfoniakonserteissa esiintyivät seuraavat solistit: Aune Antti, Aino Elenius, Arnold Tilgmann, Lasse Wager ja Aulikki Rautavaara (laulu), Emil Telmanyi ja Kerttu Vanne (viulu), Annie Fischer, Timo Mikkilä ja Margaret Kilpinen (piano) sekä Yrjö Selin (sello).

Ylimääräisissä sinfoniakonserteissa esiintyivät seuraavat solistit: Arvo Hannikainen ja Emil Telmanyi (viulu), Rolf Palmgren ja Kurt Walden

(piano) sekä Aune Antti (laulu). Sinfonisissa illoissa olivat solisteina Hanna Granfelt ja Pia Ravenna (laulu), Hjördis Lindén (piano) sekä Yrjö Selin ja Pentti Rautavaara (sello).

Sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaisia sävellyksiä: Suolahti: Sinfonia piccola; Kuusisto: Notturmo sellolle ja orkesterille; Saikkola: Karjala palaa; Sibelius: Sinfonia III, Sarja näytelmästä Myrsky ja Sinfonia VI; sekä Järnefelt: Du.

b) ulkomaisia sävellyksiä: Brahms: Sinfonia IV (2 kertaa); Berger: Rondo giocoso; Casilla: Preludio e danza siciliana; Respighi: Pini di Roma; Verdi: Requiem; Berlioz: Alkusoitto Benvenuto Cellini; Beethoven: Viulukonsertti D-duuri, Sinfonia VII, Sinfonia VI ja Pianokonsertti B-duuri; Rosenberg: Alkusoitto Marionetteja; Schumann: Pianokonsertti a-molli; Saint-Saëns: Sellokonsertti a-molli; Tschaikowsky: Romeo ja Julia, sinfoninen runo ja Sinfonia IV; Rich. Strauss: Burleske; Mozart: Sinfonia g-molli; Mendelsohn: Viulukonsertti; Moussorgsky-Funtek: Näyttelykuvia; Mahler: Lieder eines fahrenden Geselles; sekä Dag Wirén: Serenadi jousiorkesterille.

Ylimääräisissä sinfoniakonserteissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaisia sävellyksiä: Ringbom: Sinfonia I; Ikonen: Viulukonsertti; Klami: Suomenlinna (2 kertaa); von Törne: Sinfonia III; Palmgren: Pianokonsertti Huhtikuu; sekä Sibelius: Sinfonia III ja Viulukonsertti D-molli; b) ulkomaisia sävellyksiä Liszt: Les Préludes; sekä Mozart: Alkusoitto oopperasta Taikahuilu, Pianokonsertti e-molli, aaria Ridentela calma, Resitativo ja aaria oopperasta Così fan tutte sekä Sinfonia Ess-duuri.

Sinfonisissa illoissa esitettiin seuraavat sävellykset: a) kotimaisia sävellyksiä: Ranta: Proloogi; Klami: Alkusoitto Nummisuutarit; Sibelius: Satu, Sinfonia I ja Sinfonia V; Raitio: Sinfoninen ballaadi; ja von Törne: Trilogia Requiescat; b) ulkomaisia sävellyksiä: Grieg: Aus Holbergs Zeit ja Pianokonsertti a-molli; Dvorak: Zigeunermelodien ja Sinfonia Aus der neuen Welt; Beethoven: Sinfonia VII; Schubert: Sinfonia h-molli; Mozart: aaria oopperasta Don Juan ja Alkusoitto Don Juan; Donizetti: aaria oopperasta Lucia di Lammermoor; Haydn: Sellokonsertti d-duuri; sekä Bollman: Sinfoniset muunnelmat.

Kamarikonsertti ja sinfoniset illat järjestettiin syyskauden alkupuolella, jolloin oli vaikea saada riittävästi soittajia sinfoniakonsertteja varten.

Edellisen ohella orkesteri avusti 116 oopperaesityksessä ja 4 yksityisessä konsertissa.

Taloudelliset tulokset. Kaupunginorkesterin toiminnan taloudellisista tuloksista esitetään seuraavat tiedot:

Tulot kaupunginorkesterin työstä olivat v. 1941 669,307: 75 mk, edellisenä vuonna 564,384 mk, josta 341,725: 25 mk oli tuloja orkesterin omista konserteista ja 327,582: 50 mk tuloja avustamisesta oopperanäytännöissä ja konserteissa sekä nuottien vuokraamisesta. Menot nousivat 4,117,145: 60 mk:aan, josta sääntöpalkkaisten viranhaltijain palkkauksia 3,700,752 mk, muita palkkauksia 23,487 mk, konserttikuluja 263,874: 25 mk ja muita kuluja 129,032: 35 mk. Talousarviossa menot oli arvioitu seuraavasti: sääntöpalkkaisten viranhaltijain palkkaukset 3,537,003 mk, konserttikulut 280,000 mk ja muut kulut 123,300 mk.

Sinfoniakonserteissa kävi kaikkiaan 4,187 henkilöä, ylimääräisissä sinfoniakonserteissa 1,146 henkilöä, sinfonisissa illoissa 1,147 henkilöä, ka-

marikonserteissa 676 henkilöä, ylimääräisissä konserteissa 1,646 henkilöä, kansansinfoniakonserteissa 3,873 henkilöä ja kansankonserteissa 8,876 henkilöä. Konserteissa kävi siten kaikkiaan 21,551 henkilöä, vastaava luku edellisenä vuonna oli 17,722.

Tilintarkastukset. Johtosäännön mukaan on orkesterin taloudenhoitaja velvollinen kuukausittain laatimaan musiikkilautakunnalle yhdistelmän kertyneistä tuloista ja maksettaviksi hyväksytyistä menoista. Jokaisen kuukauden alussa toimitettiin tilintarkastus.

Kaupungin avustamien taidelaitosten valvonta. Musiikkilautakunnan asiana oleva kaupungin avustamien taidelaitosten toiminnan valvonta järjestettiin samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Kertomusvuonna taidelaitokset saivat nostaa avustusmäärärahansa vähentämättöminä, koska laitosten toiminta ei keskeytynyt vuoden aikana.

Teoston ja lautakunnan välinen sopimus. Säveltäjien tekijänoikeustoimisto Teoston ja lautakunnan välillä tehtiin edelleen kalenterivuodeksi 1941 sopimus, jonka mukaan Teosto myönsi lautakunnalle oikeuden 15,000 mk:n korvausta vastaan sallia kaupunginorkesterin konserteissa v. 1941 rajoittamattomassa määrässä esitettävän kaikkia sävelteoksia, joiden esittämisoikeutta Teosto edusti tai sopimusaikana tuli edustamaan, luuunnottamatta sopimuksessa lähemmin selostettuja sävellyksiä.

Ulkoilmakonsertit. Ulkoilmakonserttien järjestämiseksi v. 1941 myönnetty 35,000 mk:n määräraha jaettiin Helsingin työväenyhdistyksen soittokunnan ja Helsingin suojeluskuntapiirin soittokunnan kesken määräten korvaukseksi 400 mk soittotuntia kohden. Määrärahasta jaettiin Helsingin työväenyhdistyksen soittokunnalle 17,600 mk 7 konsertista Hermannissa, 6 konsertista olympiakylässä, 6 konsertista Vallilassa, 7 konsertista Kalliossa, 7 konsertista Mustikkamaalla ja 8 konsertista Paasivuorenkadun puistikossa sekä 17,400 mk Helsingin suojeluskuntapiirin soittokunnalle 6 konsertista Pihlajasaaressa, 7 konsertista Hesperian puistossa, 6 konsertista Topeliuksenpuistossa, 6 konsertista Toukolassa, 6 konsertista Pasiassa sekä 8 konsertista Kaivopuistossa. Konsertit oli annettava sopivin väliajoin kesä-, heinä- ja elokuun aikana orkesterin toimistolle annettavan konserttien päivämääriä ja ajankohtia koskevan lähemmän selostuksen mukaan.

Konserttien ohjelmaselostukset. Sinfoniakonserttien ohjelmia on jomonon vuoden ajan selostettu painetuissa liitelehtisissä. Koska ohjelmaselostukset yleensä olivat suosittuja ja niillä oli myöskin huomattava merkitys konserttien mainostamisessa, kaupunginhallitus suostui lautakunnan esitykseen, että myöskin kansansinfoniakonserttien ohjelmalehtisiin liitettäisiin tällaisia selostuksia. Selostuksista on huolehtinut orkesterin nuottivarastonhoitaja N.-E. Ringbom.

Konserttiohjelmien julkaisu-oikeus myönnettiin syyskuun 1 p:n 1941 ja syyskuun 1 p:n 1942 väliseksi ajaksi oopperalaulaja S. Räikköselle 5,000 mk:n maksusta.

Talousarvioehdotus. Talousarvioehdotus v:ksi 1942 jätettiin kaupunginhallitukselle syyskuun 10 p:nä 1941. Sen yksityiskohdista mainittakoon, että lautakunnan ehdottama n. 20 %:n korotus kaupungin avustamien taidelaitosten toiminnan tukemiseksi hyväksyttiin; ehdotus ulkoilmakonserttien määrärahan, 35,000 mk:n, korottamisesta 50,000 mk:aan sitä vastoin hylättiin. Tulot orkesterin myötävaikutuksesta oopperaesityksissä arvioitiin 3,000 mk:ksi esitystä kohden.

Orkesterin luovuttaminen hyväntekeväisyyskonsertteihin. Helmikuun 27 p:nä kaupunginhallitus oikeutti musiikkilautakunnan v:n 1941 aikana harkintansa mukaan luovuttamaan orkesterin sotainvaliidien avustamiseksi järjestettyihin hyväntekeväisyyskonsertteihin.
